

**Dissertatio inauguralis medico-forensis, de partu serotino ... / respondens
Gottlieb Oelsner.**

Contributors

Oelsner, Gottlieb.

Publication/Creation

Halae Magdeb : Typis Joh. Christiani Hendelii, [1729]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/hma6ym83>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-FORENSIS
DE
PARTU SE
ROTINO,

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO
Et Consensu atque Auctoritate Gratosæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,
P R Æ S I D E

DN. D. MICHAELE ALBERT
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CO
SILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACA
NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.
DN. DECANO SUO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo
PRO GRADU DOCTORIS
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVIL
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUETIS
ANNO MDCCXXIX. D APRIL.
PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI
SUBJICIET

RESPONDENS
GOTTLIEB OELSNER,
VRATISLAVIENSIS-SILESII.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICO-TOXICOLOGICA

DE

PARALYTICIS
RORANTIBUS.

AVCTORE
DOCTORE MEDICO
IN ALMA MATER MEDICA

DR. D. MICHAELIS

PROFESSORIS
PUB. COR. MED. TOXICOLOGIAE

DR. MICHAELIS

PROF. GR. MED. TOXICOLOGIAE

SUMMISSIO IN ACADEMIA

ANNO MEDICI 1880

GRATIA

IN ACADEMIA

PROOEMIUM.

Historiæ Naturalis illa etiam laude digna inclaruit occupatio, quod possibili industria & iudicii acumine rerum creaturarum origines, proventus, incrementa, tempora, existentiae periodos sive ætates, exitus, ortus & eventus, generationes & corruptiones inquirat & proponat: & cadit sane in assiduos & providos tales rerum naturalium scrutatores, quod de veterum consuetudine recensetur, qui, quotiescunque aliquo die aliquid memorabile observabant, aut experiebantur, exclamare sueverant, *hic dies meus est. conf. Martialis lib. X. epigr. 59. Seneca Suasor. II.* Attentis observatoribus nullus sane affulget dies, de quo non eloqui queant, hic Dies meus est: hinc nulla dies sine Linea esse, imo nulla dies sine linea medica duci & transigi potest & solet: Inter alias tales medi-

tationes & observationes hoc loco ad ortum hominis, sive proventum hujus in hanc lucem animum adplicamus, de quo inter alios *Cyprianus tract. I. contr. Demetriad. p. 332.* eloquitur: *nobis eadem fors nascendi una conditio moriendi, corporum materia similis, animarum ratio communis, æquali jure & parilege vel veniunt in hunc mundum, vel de hoc mundo postmodum receditur: quare introitus hominum communis in hunc visibilem mundum unus idemque est: inter alias tamen differentias, eximia ratio & circumstantia temporis occurrit, quando videlicet partus hominis contingere debet & naturali etiam ordine solet: quam ob rem Medici de partu naturali, Jure consulti vero de partu legitimo disquisitiones suas instituere solent: ast quamvis Clemens Alexandrinus Lib. 2. pædagog. c. 10. asserat, quod nunquam naturæ vis afferri queat, ut mutetur, tamen Medicorum & Ictorum Iudicia de partu præmaturo & retardato passim inclarescunt, siquidem exempla minime desunt, quibus immaturus, præmaturus & retardatus hominis partus probari & confirmari potest: & ad hoc argumentum, insignis ille, ut a multis æstimatur, rerum naturalium indagator & observator, Aristoteles advertit, quando certum partus terminum in homine indubium vocavit, partim Lib. 7. Histor. animal. c. 4. ubi profitetur: Cuncta animalia perfectionem partus uno modo efficiunt, quia unicum partus tempus universis est præfixum, solus homo multa pariendi tempora nactus est, cum & septimestres, octimestres & nonimestres edat mulier, quin etiam & decimestres & undecimestres: in hac adsertione philosophus pro-*

ma-

machus est, variorum a naturæ regula aberrantium; quis etiam quæso credulitatis juramento adseverare auderet, quod animalia alia neque præmature, neque serius parere soleant, cum rectius observatio contrarium testetur? quis pro vero adserto defendere auderet, quod brutis certum, homini incertum tempus pariendi destinatum sit? cur homini, utpote nobilissimæ creaturæ in hoc visibili mundo illud privilegium divinum justî ordinis & temporis denegatum sit? quis pro vero defendere vellet, quod septimestris, octimestris partus non præmaturus, decimestris & undecimestris vicissim non retardatus sit partus? neque hic *Hippocratis* autoritas hanc quæstionem, an homini certum tempus pariendi a Deo destinatum & concessum sit, sufficienter deciderit, quamvis ille in *libro de septimestri partu* & *lib. de aliment.* affirmet, quod varia partus humani efformationis, motus & editionis tempora sint; quæ adsertio quidem vera existit, sed quæ propterea haud defendit, quod partus humani non certum detur tempus, etenim natura pro vicissitudine & varietate causarum & circumstantiarum concurrentium in variis subjectis aliquando declinat & ordinem transgreditur; propterea vero in judicio a potiori deflectere non convenit: sic animalia bruta non semper exactum tempus pariendi servant: nunc arbores & plantæ citius florent earumque fructus ante consuetum tempus maturescunt, ob id *Job. Lalamentus in Comment. supr. lib. 2. de dieb. decretor. Galen. c. 2. fol. 148. 173. 295.* eloquitur: *fæminis ac cæteris animantibus statum seu legitimum tempus parien-*

di a natura seu providentia adsignatum nonum scilicet mensem: intra quem terminum, si mulier parere antevortat, vel ultra eum tardet, jam non statu & præfixo a natura tempore, sed præter tempus parere ait: Et sicut omnia sub divina directione & providentia posita sunt, ut propterea Xenophon lib. V. de administrat: domestic. p. 860. confessus sit: Deus non eodem ordine annos vertit, sed hic præcoci sementi commodissimus est, ille mediæ, alius serotinæ, ita vel ocyus vel ferius in partus negotio occurrentes qualitates non ad communem naturæ regulam, sed peculiarem illam divinam providentiam pertinent: Imo quamvis juxta Ciceronem lib. V. Tuscul. qu. c. 35. natura nos ipsa quotidie admoneat, quam paucis, quamque parvis rebus egeat, tamen & illa præcipitantiam ordinarie haud amat: nam inter præmaturam & citius absolutam, præter necessitatem retardatam & cum ratione dilatam actionem magna intercedit differentia: quare Sidonius Lib. 2. epist. 6. ait: Sæpe mora est melior, & Nicetas lib. 3. Salutaris mora perniciosæ festinationi longe præstat, nec non Hieronymus lib. 3. adv. Jovian. non est damnum dilatio, ubi certior fit ex ea dilatione victoria: tamen vicissim nutum & assensum merentur illorum testimonia, quod dilata quacunque in re cum exitio conflictentur, Plutarchus de consolat. ad Apollin. aut quod plerumque sera pro nullis sint, Quintilian. declam. XII. Id quod judiciose ad naturæ varias operationes vel acceleratas, vel retardatas applicari meretur: Et sicut Hippocratis judicia in doctrina de partus naturalis ratione & veritate vulgo a medicis observata sint, ita illius ænigma, quod de tempore partus, an naturale existat, præ-

profert NON EST, ET EST *Libr. de alimento*
§. 9. text. 6. provida explicatione indiget: quod vi-
 delicet aliquando justo termino temporis homo
 non pariat, adeoque partus non ordinatus sit, ut
 plurimum tamen talis etiam existat: quam inter-
 pretationem etiam merentur effata *Plinii & Ambrosii*
 quando ille *lib. 7. c. 5.* afferit: *cæteris animantibus statum*
& pariendi & partus gerendi tempus est, homo toto anno
& incerto gignitur spatio, alius septimo mense, alius octavo,
& usque ad initia decimi, undecimique: hic vero *lib. 5.*
Hexamer. c. 10. omnia animantia præscripta habent parien-
 di tempora, homo solus indiscreta atque confusa: miramur
 sane quod magnus ille Plinius, qui in historia natu-
 rali stupenda arcana affectat, non observaverit, ani-
 mantia sæpe abortivum & præmaturum partum pa-
 ti, (*naturalem nascendi terminum animalia aliquando ob mor-
 bificam causam præveniunt.* dixit *P. Zacch. Qu. med. Leg.*
Lib. 1. tit. 2. qu. 5. n. 2.) & quid in genere humano ut
 plurimum & comparative aliquando solum, aut
 ordinarie & extraordinarie, naturaliter & præterna-
 turaliter eveniat: & si in animalibus animi pathe-
 mata, nimia sensibilitas, &c. tantum valorem ha-
 berent ac in homine, si animalia tam eminentes
 errores in diæta committerent, ut homines, si a-
 nimalia ob majorem sensibilitatem tantis offensio-
 nibus a regiminis ratione & efficacia subjecta es-
 sent, ut homines, simile iudicium ac *Hippocrates*
Aristoteles, Plinius, Valesius in sacr. Philos. c. 8. Horat.
Augenius de homin. part. lib. 1. c. 13. alii que tulerunt,
 de iisdem ferri & formari deberet: Quemadmo-
 dum

dum itaque multi medici & Jcti de partu abortivo & præmaturo multo studio & judicio differuerunt, ita etiam dignitas observationis requirit, ut partus in diuturniorem moram protractus, five ultra ordinarium naturalem terminum retardatus peculiari etiam studio inquiratur, quo illius aut veritas, aut malitiosa & fraudulenta accusatio inclarescat: hanc ob causam constituimus præsentī Inaugurali specimine selectam illam disquisitionem de PARTU SEROTINO succincta commendatione explicare, cui instituto ut benignissimus Deus annuat idque prospero successu beet, est quod in limine devotissime precamur.

§. I.

IN præsentī tractatione *haud* consultum & necessarium esse existimamus, ut multum *verborum* explicationi inhæreamus, siquidem præsens titulus in significato *communi*, ut et *medico* facile *clarus* & perspicuus existit: superfluum itaque esset diversam *Partus* acceptionem hoc loco recensere velle, quam inter alios *Caranza in tr. de Partu naturali & legitimo cap. 3. de partu in genere p. 220. nn. prioribus* allegavit: & quamvis a *nonnullis* medicis *Partus* interdum pro *fœtu* accipiatur, velut a *Langio, Hildano, Helmontio*, tamen in *genuino* significato, ipsum *actum*, quo fœtus extra *uterum* exprimitur, & in lucem editur, denotat. *vid. Harvejus de generat. anim.* Sermo vero nobis impræsentiarum est de Partu *Serotino*; hæc meditatio & observatio vero quia *triplicem* sensum complectitur, ita illum annotabimus, quem in *præsentī*

tra-

tractatione servare lubet: ita enim partus serotinus aut *retardatus* nominatur, quando gravidæ quædam *justo* tempore *motus* ad partum *legitimum* *pertinentes* experiuntur, illos vero *immoderata* & *immorigera* aut *impatien-*
tigubernatione turbant, adeoque partum, qui sub *mode-*
ratori & tranquilliori gubernatione parientis sceminae *ci-*
tius & facilius obtigisset, *difficiliorem* & *tardius* proce-
dentem reddunt: deinde interdum *retardatur* partus, quando sub partus *efficaci* & rigorofo processu embryo nunc *capite* suo *quadantenus* *internum* uteri orificium egressus est, quo tempore ob acutiores & *intensiores* dolores sceminae immoderatis *clamoribus*, suspiriis, repentinis *inspirationibus* & abdominis *compressionibus*, nec non inferiorum abdominis partium retractionibus aut immodestis corporis jectigationibus, fœtum *retrahunt*, eoque ipso partum *difficilem* & *tardum* reddunt: denique accidit interdum, ut *præmature* gravidæ quædam immodicum *sanguinis* profluvium ex utero ob *avulsas* secundinas experiantur, quæ denuo utero *accrescere* haud possunt, & propterea *immaturus* talis embryo ad *naturalem* terminum partus conservari nequit; interea vero si fœtus & separata talis placenta uterina *diutius* retinentur, neque *partus* processu mox removentur, multa eximia damna imminet; si sub hoc statu *partus* *promotionem* sceminae afflictae recusant, eundemque hoc modo *retardant*, evenit facile, quod justo metu antea periti medici ominati fuerant, de qua ultima *retardati* partus specie *conf. Slevogtii Programma de Partus retardati nocumentis*: hisce specimenibus retardati partus adhuc annumeramus, quando quædam sceminae, ex *illicito* congressu imprægnatae, *clan-*

culum parere cogitant, adeoque *instantibus & urgentibus* motibus, partum concernentibus, quaquaversum circumcurfant, donec solitudinem inveniant, ubi clandestino demum partu se exonerare volunt, interea vero omnes *apparatus* frustra, & sine successu, decurrunt, adeoque *priores* motus quasi *supprimuntur*, & illorum loco praejudiciosæ uteri *spasticæ* constrictiones ingruant, quæ in *totum* partus successum multam *difficultatem* immittunt, *qualis retardatio* partus iterum valde *perniciosa* existit: de singulis *talibus* speciebus *retardati* partus, nobis hoc themate sermo *haud* occurrit, sed potius de *tali* partu *Serotino* differimus, qui ultra *naturalem & ordinarium* terminum citra *voluntarie* datam, sed potius ob *aliam* magis *internam* causam, *longiorem* moram nectit, neque aliquot *horis*, aut paucis *diebus* *serius* contingit, sed qui in *plures dies*, imo plane aliquot *septimanas* se extendit, ut *eminens* inde *cunctatio* obtingat, quæ tamen *haud absolute ita* perniciosa & praejudiciosa est, ac in prædictis speciebus esse solet: *Talis* retardatio *discrepat* porro quoad terminum *longiorem* & magis *mediocrem*, quamvis *exigui* dies non æque in peculiarem considerationem veniant; unde in iudicatione hujus observationis prudentia opus est, ne videlicet nimis *rigorose & arcte* terminum talem accipiamus, neve vicissim *nimias ampliationes*, in hac observatione interdum occurrentes, *promiscue* pro *indubitis* veritatibus accipiamus, sed potius pro vero æstimemus, quod sæpe *fallaces* de partu *serotino* occurrant narratiunculæ, quæ inter *credulos & praejudiciosos* homines assensum & admirationem obtinent.

§. II.

Priusquam *Serotinum Partum specialius & clarius explicare* suscipiamus, antea *justus & consuetus naturalis terminus partus humani* significandus erit, qui *haud ita per essentiam fallax, incertus & variabilis* est, ut antiquiores quidam Philosophi & Medici existimarunt, licet *extra ordinem imo præter naturam* aliquando aut *anticipatio*, aut *cunctatio* in partus negotio obtingat: quam ob rem *erronea conclusio* est, quod propterea *homo ordinarium* pariendi terminum haud habeat, quia datur partus *quinquemestris, septimestris, octomestris, undecimestris &c.* nam si a Deo utpote benignissimo Creatore omniumque bonorum largitore, *ordinisque auctore singulis animalibus* viventibus *certum partus & exclusionis tempus* destinatum, cur homini, utpote nobilissimæ & *principalissimæ* creaturæ hoc *naturale commodum & privilegium* denegatum fuerit? & quamvis *Hippocrates* quoad hoc partus tempus, varias *contrariantes* assertiones & decisiones proferre videatur, quales *Peyssonel in tr. de temporibus humani partus juxta doctrinam Hippocratis cap. 2.* profert, tamen hic auctor Hippocratis auctoritatem defendere, & illius adserta conciliare & certificare laborat: *conf. etiam Fort. Fidelis Relat. Medic. Lib. 3. Sect. 7. c. 8. p. 479. Marc. Donatus hist. medic. mirab. Lib. 4. c. 13. p. 375. seq.* itaque in declarando partu *naturali & Jcti & Phyci & Medici ambigunt*, ut a *septimo ad undecimum* Mensem terminum constituent (velut *Rejesius Camp. Elys. qu. juc. Qu. 90. n. 1. 2.* eloquitur: *parturitionis itaque legitimum tempus nemini non notum: Hippocr. lib. de alimento nonum & decimum mensium definivit & ad undecimum usque lib. de septim. part. extendit: addit*

zamen non hoc idem esse in omnibus, sed alias ocys alias se-
rius; innuit vero, nec multo serius, sed intra illud tempus
paulo magis aut minus, hominem ab utero excludi debere;
quamvis enim frequentissima periodus humani partus 9 & 10
mensium sit, ut præter medicos tradunt Aristoteles hist. a-
nim. lib. 7. c. 4. Plinius lib. 7. c. 5. leguntur tamen aliqui un-
decimestres &c. Similiter scribit G. Francus in not. in Za-
cbiam Lib. 1. tit. 2. qv. 1. ad num. 5. p. 41: plurimi auctores qua
veteres, qua recentiores, credunt non absolute certum ali-
quem homini nascendi terminum datum esse, e quibus suffi-
ciat sequentes allegasse Aristot. lib. 7. hist. anim. c. 4. Plinius
lib. 7. c. 5. quibuscum facit Thom. Bartholinus Ep. ad N. Ho-
doken. p. m. 74. Greg. Horst de causs. similis. Læf. Mancinus
genial. disquisit. Cent. 1. c. 13. §. 2. Jason de partu lib. 1. de ute-
ris & partu c. 2. Frid. Mollerus tr. de fætu vivo & legitimo
173. dier. §. 120. Hennig Arniscæus lib. de partus humani legi-
timo termino §. 9. &c. conf. Sennertus de Morb. Mulier. p.
392. E Jure Consultis vid. Caranza de partu naturali & le-
gitimo Prolegom. n. 8. seq. qui cap. 6. de generali partus rati-
one n. 1. p. 412. tamen dicit: ex parte fætus editi naturalis par-
tus est, qui debita maturitate & perfectione suæ naturæ com-
moda & ad exercendas actiones vitales debita constat, &
certa ad istam perfectionem non solum requiritur Partium
delineatio, ut strenue dixit Andr. Laurentius lib. 8. histor. a-
natom. c. 9. qv. 29. sed etiam earundem robur & corpulentia
&c. Perfectum itaque partum nos etiam appellamus natu-
ralem; nam ad naturæ qualitates pertinet integritas & rela-
tiva perfectio: hinc fætus quidem perfectus esse potest, quo-
ad numerum organorum, quæ ad substantiam hominis spe-
ctant, attamen haud perfectus esse potest, quoad firmitatem
&

& robur corporis: quare nobis placet adfertum *Zacchiæ* in *Quæst. med. legal. lib. 1. tit. 2. qv. 5. n. 1. nono & decimo mense nasci partum perfectum dubio omni caret: nam & omnes id fatentur & frequens ac quotidiana fere experientia testatur, homines vulgo ac communissime nasci nono ac decimo mense: adeoque si quis nono aut decimo a nuptiis mense edatur, præsumitur legitimus, nisi extra nuptias eum natum esse probetur & qv. 1. n. 88. 89. judicat, cum ergo supra decimum mensem nasci ex communi consensu naturale non sit, & infra nonum non naturale esse, jam probatum remaneat, sequitur quod homo magis præfixum ac determinatum nascendi terminum a natura habuerit, quam quem *Aristot.* & cæteri in ea re sequaces voluerit: huc referimus *Fort. Fidelis* judicium *Relat. Med. Lib. 3. Sect. 7. cap. 2. p. 452. 453.* haud prorsus incertum ego statuerim in fæminis edendi partus finem; sed aliquod mihi videtur non aliene posse constitui dierum spatium, quod ultra aut citra si quis nascatur tardius aut citius æquo prodiisse videri possit: quantum igitur ex *Hippocrate* veraque *Philosophia* hætenus haurire potui, verissimum legitimi partus terminum, illud temporis spatium esse arbitror, quod noni mensis aut decimi plurimam comprehendit: hoc judicium porro author variis testimoniis confirmat, & p. 454. eloquitur: *has autem authorum sententias si quis una componat, certum aliquod, quod scilicet ex nono mense ac decimi parte aliqua sit constitutum pariendi tempus eliciet: conf. Ammannus in Irenico Qv. 5. p. 63. utrum homini certum tempus pariendi concessum a natura: Ex consueta, ordinaria & innumera observatione itaque adferimus quod completus nonus Mensis, nec non initium & medium decimi Mensis naturalis Partus humani terminus**

existat: *B. Bobnius in Circul. anat. Progymnos. 3. cap. de Partu* ab initio *p. n. 34.* dicit: *elapsis siquidem ab imprægnatione novem mensibus solaribus aut decem Lunæ curriculis s. mensibus lunaribus, civilibus latebras ac tenebras uterinas is relinquit ac auram liberiores & lucidam petit: vid. Job Maudray in Valetudin. Muliebr. & A. E. L. An. 1725. Mens. April. p. 178. 179. Sennertus Prax. Lib. 4. Part. 2. Sect. 6. c. 1. de nono & decimo mense natis & an nonus vel decimus Mensis magis legitimus sit: nec non: nonus & decimus Mensis legitimum pariendi tempus hic author in institut. Med. Lib. 1. c. 10. de tempore partus dicit: ut plurimum tamen circa noni mensis finem & decimi principium partum naturalem accidere, atque eum terminum partui humano maxime naturalem esse; cum quæ magna ex parte fiunt, maxime secundum naturam esse recte pronunciet Aristoteles 3. de part. anim. c. 3. & 1. de generat. anim. c. 19. atque hinc omnes authores authenticæ nonum & decimum mensem legitimum naturalis partus terminum constituunt, conf. Lev. Lemnius de occ. nat. mir. 4. 23. Barth. Ronsæus de hum. vit. primord. c. 16. p. 96. seq. Fernellius Lib. 7. Physiolog. c. 11. H. Regius Phil. Nat. Lib. 4. c. 15. Anton. Everardi de hum. brutiqu. ex. p. 282. Francus in not. in Zaccb. l. 1. t. 2. qv. 5. n. 10. p. 65. 66. interea tamen quidam magis decimo mense hominem per partum excludi adferunt. vid. Francus loco modo citato n. 19. p. 66. 67. Beceherus in Phys. Subterr. Lib. 1. Sect. 4. c. 4. n. 22. dicit: maxime legitimum & frequentissimum pariendi tempus est mensis nonus, & plurimi partus eduntur a die decimo quinto noni mensis, usque ad decimum quintum decimi mensis. Ettmüllerus de Morb. Mul. ubi de Partu agit; dicit: partus tempus naturaliter est mensis nonus, in bujus imprimis*

fine

sine aut circa principium decimi. Mauriceau Lib. 3. c. 1. Rodericus a Castro in Medic. Polit. lib. 4. c. 12. p. 262. 263. Septimum, nonum & decimum Mensem pro legitimo partus termino agnoscit. Macrobius I. in Somn. Scip. c. 6. ait: humano partui frequentiore usum, novem mensium, certo numerorum modulamine natura constitit. conf. Herodot. Lib. 5. c. 69.

§. III.

Terminum partus humani statum, *naturalem*, perfectum, completum & *legitimum*, sensu medico ita accipiendum indicavimus: quo loco adhuc reminiscimur illius *differentiæ*, quam Coccejus in notis suis in Zaccbiam Lib. 1. tit. 2. qv. 1. ab initio profert, & quam allegat Francus: dum dicit: *alium esse partum legitimum, alium partum perfectum: nam & perfectus partus potest esse illegitimus, uti decimestris ex innupta natus, & legitimus potest esse imperfectus, ut quinquemestris ex justis nuptiis procreatur: porro dicit: legitimum partum satis constat esse, qui ex justis nuptiis natus est princ. instit. de patr. pot. l. 12. in fin. ff. de stat. hom. l. 3. l. 6. ff. de his qui sui vel ali. jur. l. 5. ff. de in Jus voc. Perfectus autem Partus est, qui membris organisque illis instructis, quæ necessaria sunt, ut seorsum vivere partus aliquæ possit: accipit itaque notatus auctor prædicationem r̃s legitimi in sensu juridico; siquidem vicissim medici suo sensu legitimum partum pro naturali & ordinario declarare possunt: deinde nimis angusta & restricta illa est appellatio naturalis partus, quam adfert Henricus a Deventer in observat. chirurg. quibus manifestatur novum artis obstetricandi lumen cap. 23. conf. A. E. L. An. 1701. Mens. Junii p. 283. quando partus sola vi naturæ, sine arte, vel alieno auxilio perficitur,*

tur, neque ulla obstetricantium opera, præter eam, quæ in fœtu excipiendo ejusque fune umbilicali abscindendo secatur: vocatur itaque partus naturalis a Medicis partim respectu termini aut temporis justi, partim respectu modi & requisitorum ad ipsum partum spectantium; de quali etiam partu naturali posterioris sensus egit Sennertus locis citatis: quam meditationem passim Scriptores, artem obstetricatoriam commendantes, proferre solent: Sed dum in præcedentibus, justum, maturum & naturalem terminum partus indicavimus, ita illum terminum, qui nominatum non attingit, sed qui citius contingit aut immaturum & abortivum, aut præmaturum & acceleratum vocamus: prior est, qui brevi post conceptionem usque in quintum gestationis mensem accidit, posterior est quinquemestris, septimestris, octimestris & initio noni mensis succedens: præmaturi partus ut plurimum quidem vivi, i. e. notabilibus vitæ animalis signis præditi, sed non exacte vitales i. e. tali robore & firmitate corporis instructi sunt, ut diu per externam educationem & nutritionem in hac vita conservari queant, hinc ob imbecillitatem virium & teneritudinem partium facile vita privantur; quæ differentia bene annotanda est, quia sæpe inter vivum & vitalem fœtum eximia confusio committitur: & quanquam duo dum idem faciunt, non idem est, adeoque dum natura partum accelerat aut retardat alias qualitates complectitur, quam si arte aut deliberata opera id procedit, tamen ubique aliqualis, si non absoluta convenientia occurrit, dum partus præmaturus & præcipitatus ubique varias difficultates vel præsentis vel consequentes comprehendit, uti retardatus partus ut plurimum circumstantias majoris momenti involvit: hinc etiam partus legitimo qui-
dem

dem tempore subito succedens (qualia exempla proferunt *Helwigius in observat. & Harvæus tr. de partu p. 380.*) non semper est optimus, vid. *Riedlinus Lin. Med. An. 3. Mens. Aug. obs. 29. p. 572.* sicut contra pessimo successu legitimus partus retardatur, quale exemplum, præter superius allegata, recenset *Riedlinus Curat. Med. 265.* quamvis felicior processus retardati partus præmaturi ad justum pariendi terminum recenseatur in *A. N. C. Dec. 2. An. 5. obs. 13. p. 27.* ubi scemina gravida unico integro mense præmaturo pariendi conatu correpta, in qua internum uteri orificium apertum fuit, e quo fœtus manum suam modo emisit, quam vero adpersa aqua frigida retraxit, unde prædicti conatus cessarunt, & post Menstruum spatium vivus & sanus ille fœtus legitimo partu exclusus fuerat: De reliquo omnibus attentis & peritis medicis satis cognitum est, quid abortus a parte matris & fœtus; quid quinquemestris, septimestris & reliqui præmaturi partus difficultatis, ambiguitatis & periculi inferant: ut propterea etiam *Grotius in Luc. XI.* (ut nollorum medicorum testimonia quæ tamen multa prostant) elocutus sit: *quæ abortiunt sunt pejore loco, quam si nunquam concepissent.* Sicut retardati partus semper medicos quoad indagacionem causæ & secundum illam causam quoad tractandam puerperam, sollicitos tenent.

§. IV.

Sicuti in præcedentibus & maturum & præmatuum partum indicavimus, ita proxime retardatus & serotinus significandus erit: haud tamen in numeranda menstrua periodo, illam Mensium distractionem, qua aliqui referente *Sennerto loc. cit. v. g. septimestrem* partum, in medium octavi mensis, octimestrem in medium noni, nonimestrem in medium decimi protrahunt & extendunt, intelligimus;

sed initium & finem mensium in *ordinario & naturali* sensu ac termino accipimus, ita ut novem *completi* menses *quadraginta* hebdomadas in *illo* calculo conficiant, qui ad *gestationem* fœtus in utero, & *partum* illius applicandus est: ne itaque confusa illa & *nimis lata* & ampla numeratio alicui præjudicio & dubio ansam præbeat, neve *favorabilem* forte *undecimestris* & *decimestris* partus defensionem *nimum* extendant, constituendi sunt cancelli, *intra* quos manere & *confusiones* ac exorbitantias præcavere convenit; alias facile *dimidius* undecimestris, pro *finito* decimestri, & ferme ad *finem* properans undecimestris, pro *inziante* a defensoribus haberi & prædicari, propterea velut de jure quis certare & certificare posset, quod talis, qui *illegitimus* est partus, pro *legitimo* dijudicari, declarari & confirmari debeat, si itaque *nonimestris* partus ordinarius est, & ut cum *Zacchiæ* verbis eloquamur *lib. I. tit. 2. Qv. 5. n. 3. primus omnium Mensium est, qui non ratione numeri, sed ratione quantitatis temporis ex sua natura vitalem fœtum profert: in hoc enim fœtus, qui & bene valet, & viribus sufficientibus dotatur, & temperamento calidior existit, ut plurimum ex utero egreditur &c.* ita cum eodem auctore dicimus *l. c. qv. 6. n. 1. decimum mensem longiorem nascendi terminum in homine esse quo pertinent illius verba qv. 5. n. 7. universa ergo temporis nascendi latitudo in homine, a noni principio, est ad exactum usque decimum, vel ad principium etiam undecimi; at in nono, & in ejus præsertim principio fortiores & calidiores, & a fortioribus & calidioribus parentibus generati ut plurimum in lucem prodeunt: inter noni finem & decimi principium nascuntur mediocriter circa eas res se habentes; decimo exacto debiliores & frigidiores &c.* Quamobrem partum, qui circa finem de-

decimi Mensis succedit, totum undecimestrem, tanto magis reliquos, quales allegant Zacchias l. c. qv. 6. Fort. Fidelis. Relat. Medic. Lib. 3. Sect. 7. cap. 9. p. 480. Rejesius qv. 90. n. 2. Schenkius in observ. med. lib. 4. de Partu p. 580-582. Zwingerus in theatr. vit. hum. p. 270. seq. Marcell. Donat. Histor. Med. Mir. lib. 4. c. 13. Caranza c. 14. & 15. Guldenklee Resp. 36. Bartholinus de insolit. partus viis. c. 2. p. 8. seq. Codronchius in method. testificand. p. 205. Spigelius de formato fœtu. P. 3. c. 7. Sennertus Prax. lib. 4. Part. 2. Sect. 6. c. 1. de undecimo & duodecimo natis. Pineda lib. 1. de Salom. c. 1. A. N. C. dec. 3. an. 3. obs. 23. D D. Præses in Jurispr. Medic. Part. 1. c. 7. §. 18-21. p. 157. pro Serotino declaramus. De tali multiplici itaque partu serotino judicant & decernunt I C r i, an sit legitimus, ex honesto matrimonio & licito congressu eveniens, ut ipse etiam fœtus, inde natus, honestus & legitimus, nec spurius existat: Medici vero inquirunt & deliberant an talis partus per causas naturales retardari, imo tam diu differri queat; & quales ejusmodi sint causæ, an tales causæ in quibusvis fœminarum corporibus indiscriminatim similem efficaciam habeant, an propterea ab uno & paucis exemplis, ad omnes casus, aut universalis valeat applicatio & conclusio, &c. In hac observatione & meditatione porro sollicita illa circumspectio attendenda est, ne ex dubia conceptione calculus ducatur, alias ex falso fundamento & erroneis præmissis fluunt etiam falsæ demonstrationes & irritæ ac fallaces conclusiones: propterea tamen haud frivole & temere judicandum est, quasi in omni casu & subiecto absolute lateat & absconditus sit conceptionis terminus: quo itaque partus præcipitatus & præmaturus, aut retardatus & serotinus recte dijudicari queat, ante omnia certitudo quoad terminum conceptionis re-

quiritur & hoc fundamentum huncque terminum computationis *ICti* etiam observant, referente *Zieglero in not. in Zacchiam lib. 1. tit. 2. qv. 6. n. 1. edit. Franci & Carpzovio in Jurisprud. Forensi Parte 4. constitut. 27. definit. 15.* ubi asserunt, si *undecimestris* partus pro legitimo habendus, mensis computari debet non a mortis, sed a conceptionis tempore: & *Stryckius in tr. de successione ab intestato dicit, dissert. 1. cap. 2. §. 17. p. 54. in tali partu non a tempore mortis, sed conceptionis computatio instituenda.*

§. V.

In præfenti observatione & tractatione dijudicandi partus *serotini* multi sane *dubii & fabulosi* circumferuntur casus, quibus fides haud tribuenda: hinc *Dietericus in Fatrejo Hippocr. n. 486. p. 664. dicit: Si ulterius quam undecimum mensem extenditur terminus, aut fabulosus aut monstrosus est partus: nec non Diemberbrock anatom. lib. 1. c. 34. Hobokenius Epist. ad Tb. Bartholin. p. 87. & de insolit. part. hum. viis c. 20. p. 195. 196. qui c. 2. p. 10. asserit: omnibus (historiis) fidem adhibere vix possum: qui itaque undecimestres & omnes posteriores fabulosos & fallaces esse adstruunt: nos quidem haud pro absolute fabuloso, neque etiam prodigioso habemus *decimestrem, undecimestrem, & duodecimestrem* partum, sed in reliqua deductione demonstrabimus, quod ob rationes *naturales* contingere queat; interim etiam adseveramus, quod partim tales partus præcipue *undecimestris & duodecimestris*, infrequentius occurrant (ut huc quadret quod *Sennertus Prax. lib. 4. Part. 2. Sect. 6. c. 1. eloquitur: hæc rariora sunt, neque pro lege naturæ habenda*) adeoque singulares & ardui momenti causas involvant, partim quod interdum magna *fraus & malitia cum simulato &**

de-

declamato tali partu contingat; quare *Ulpianus l. 3. §. 11 ff. de suis & legit. hæred. undecimestrem quidem partum concessit, ad hæreditatem tamen admittendum non censuit, ne aliquando defuncto marito licentiosa mulier efficeretur & talem partum objiceret; ut tradiderunt Lemosius 3. de facult. Augenius de partu homin. Rejes qv. 90. n. 13. Caranza cap. 14. n. 12. p. 585. seq. & n. 17. p. 587. huc spectant verba Stryckii l. c. p. 54. ubi paululum illam quæstionem movet, an undecimestris partus pro legitimo habendus & inter alia dicit: Non tamen in partu seriori dijudicando Viduæ qualitas negligenda, an scil. bonæ famæ sit: & honeste vixerit, & nulla in eam sinistra conversationis suspicio cadat: ita enim aliquando, partus duodecimestris legitimus pronuntiatus fuit, Beust de Matrimon. Part. 1. c. 36. & in terminis identidem decisum fuisse notatum a Sarde Decis. Fris. lib. 4. tit. 8. def. 10. adde Mynsing. lib. 6. obs. 60. n. 12. Cautè tamen hic procedendum, ne malitiæ aperiatur fenestra: neque etiam negamus, quod fœtus in utero exsiccari & per longum tempus detineri ac tandem excludi queat, ut quis facile unum aut alterum annum gestationis numerare posset: qualem casum allegat Bartholinus Cent. 1. hist. 12. Sed quis talem partum cum naturali comparare audeat? quando verò historiæ illæ curatiori studio & prudenti judicio observantur, quales supra annotavi, & quas collegit Francus in notis in Zacchiam lib. 1. tit. 2. qv. 6. n. 2. p. 68. seq. qui proferunt partum, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, sedecim, octodecim, novemdecim, viginti, Mensium, duorum, trium, quatuor, quinque, tredecim, sedecim, viginti duorum, viginti octo annorum, tunc sane multæ circumstantiæ intervenient, quæ rem aliter gestam, & fallaciam*

riom elenchi aperient & enodabunt, unde in decidendis talibus casibus securius & *prudenter* est iudicium *suspendendum*: nos ad minimum de *absoluta* illorum veritate adhuc *dubitamus*: Interdum etiam ab ipsis fœminis notabilis *error* in calculo five *computatione* committitur, ut *maturius* se *concepisse* autument, quam quidem conceptio *actu* contigit *vid. Valentini Pandect. Med. Legal. lib. 1. Sect. 1. cas. 36. in requisitione*; hinc aliquando menstruus fluxus *uno* aut *altero* mense vel ob *transitoriam* & mitiorem *morbosam* causam, vel ob naturam *salacem*, lascivam & *imprægnationis* cupidam *maturius* retinetur, quamvis *actualis* ingravidatio *serius* tandem contingat, interim si a *prægressa* Mensium cessatione *præmatura* imprægnatio numeratur, tunc facile *exquisite nonimestris* partus, pro *undecimestri*, aut *duodecimestri* declarari potest: quare *Marcellus Donatus l. c.* dicit: *nonnullæ quidem fœminæ, quod Hipp. de natura pueri scribit, se decem mensium spatio utero habuisse existimarunt deceptæ, quod uterus spiritum in se ipsum acceperit, sicque ventre a flatu elevato: quin etiam mensibus non respondentibus alia de causa in uteroque congregatis atque calescentibus flatibus permixtis falsam gestationis speciem referunt, seque tunc concepisse arbitrantur, licet non nisi mense subsequenti vel altero rite concipiant, unde partus tempore adventante sibi met imponentes 10. vel 11. mense fœtum edere existiment: Fort. Fidelis Relat. Medic. l. 3. Sect. 7. c. 9. ait. Putat Hipp. de nat. pueri prop. fin. partum illum qui post decem menses visus est prodiisse, plane esse fallacem: non quæ longius, inquit, quam decem mensium tempus uterum gestare sibi visæ sunt, (non hoc sæpe, ait, audiui) illæ ipsæ deceptæ sunt; sæpe enim flatu attolli uterus videtur, men-*
ses-

sesque ; sistuntur, ut propterea falsa esse videatur conceptio, ex hisce singulis facile inclarescit quam circumspēcte & judiciose partus, qui serotinus nominatur, inquiri & decidi debeat, præcipue cum in ejusmodi controversis & anticipibus circumstantiis nonnullæ suspectæ personæ refugia & latebras quærant; quam ob rem etiam nudæ historiarum commemorationes & allegationes thesin non absolute confirmant, quoniam veræ & fabulosæ enarrationes inter se permixtæ sunt, ut quoad selectum congruum prudentia opus sit.

§. VI.

Ufus realis in hac meditatione merito attendendus est, ne observatio talis pro nudo *lusu*, aut *abusu*, aut *defectu* naturæ declaretur: quam ob rem usus talis aut in foro *Physico-Medico*, aut *Juridico*, celebris & realis existit: Quod *Priores* usus attinet, tunc hæc observatio non modo *historiam Generationis*, in genere illustrat, sed seorsim terminum *justum & naturalem* partus humani *confirmat*, exorbitantias vicissim & *insolitas*, imo ominosas immutationes, *anticipationes*, & *cunctationes* significat, adeoque ordinem a *Deo* destinatum, & a *Natura* observandum commendat: deinde indicat & detegit *illas causas*, quæ processum *generationis*, videlicet *formationis* fœtus in utero & *partus* humani alterare possunt, & in hac indagatione significat quantum *jus* habeat *anima* suis *moribus*, *affectibus* & *viribus* in hoc negotium, nec non quæ causæ *internæ* ad œconomiam *vitæ* spectantes, ut & *externæ* aliæ naturales, imo plane *violentiæ* in eodem negotio *concurrere* & cooperari soleant: porro instruit *medicum* quomodo cognita *vera* causa applicationem suam *practicam* accommodare debeat, vide-

videlicet ominosis *contingentiis* subveniendo, ne aut *puerperæ*, aut *serius nato* infanti aliqua *præjudiciosa* detrimenta & incommoda superveniant, sed quo potius naturæ aut *languenti* & enervatæ, aut alioquin *perturbatæ* subveniat, indeque illa *impedimenta* avertat, quæ *consequentia* alia mala afferre possunt & solent: præterea hæc consideratio medicum *aptum* ex hac parte reddit, quo consiliis *legalibus* satisfacere, adeoque *fundamentum* componendarum arduarum *difficultatum* sternere queat, siquidem alias in casibus talibus *forensibus* accelerati aut retardati partus agnoscendi medici in consilium vocari solent: præcipue vero in hoc casu serotini partus *intricatas* causas, *uterum* concernentes & in *consensum* ducentes, solertiori studio indagare nituntur, insuperque ex hac disquisitione in alios *connexos* mulierum affectus *applicationem* derivare laborant, ut ita ad monitum *Hippocratis Natura & affectus Mulierum* clarius quoad formam & normam suam innotescant: insuper eadem observatio *medicos* ex variis *causis* & respectibus instruit, quo *fœminas* quoad *calculum justum* ducendum in periodo *gestationis* & termino *partus* certiores & *accuratiores* reddere queant, & quo impofterum varii *errores connexi* in hac *computatione* evitentur, siquidem alias in eodem negotio medicorum consilia nonnunquam desiderantur: dehinc præsens meditatio & *medicos* & per hos etiam *fœminas gravidas* necessariis *monitis* ac *cautelis* instruit, ne partus *præmature* urgeatur & *provocetur*, neve maturus & *justus* partus *cohibeatur* & pro *accelerato* tractetur, adeoque *natura* in *justa* ratione temporis *turbetur*: ex hac observatione medici pariter illam veritatem agnoscunt, quod partus non nudis *necessitatibus* physicis aut

potentiis *matariarum* & caufarum materialium fubjectus fit, fed quod ob *certas* caufas aliquandiu differri queat, imo quandoque *rationali* moderamine *retardari* folet: quo loco vero iterum *illum retardatum* partum feparamus, quando gravidæ *fætum mortuum* exficcatum, putrefactum &c. *diutius*, quam naturalis & *ordinarius* terminus efle folet, affervant, & poft notabilem moram denique partu excludunt: fed potius hoc loco intelligimus partum ferotinum, quo infans *vivus*, ut plurimum *integer* & *fanus* in lucem editur: huc enim valet, quod *qui mortui nafcuntur, neque nati neque procreati videantur* ff. de verb. fignif. §. 129. conf. Bartholinus de infolit. part. viis. c. 2. p. 12. *hi fætus* (de quibus autor loquitur) *fani* & *vivi accuratum puerperii momentum* obfervarunt, quo denegato *fætus vivi efle defierunt*, cadaveribus adfcribendi, quibus nec imprægnatio ulla, neque nativitas recte adfignatur, partus tamen nomen apud aucthores nostros retinuerunt, nescio quo fuo merito. Usus vero Juridicus ex hac obfervatione eveniens eft, ut inde ex iuftis & *certis* caufis decerni queat, an natus infans *honesto* & *legitimo*, aut *spurio* & *illegitimo* partu genitus fuerit, an poft obitum patris *decimo*, *undecimo*, *duodecimo* Mense aut *ferius* natus infans ad *hæreditatem* & *fuçceffionem* admittendus fit; quid de *posthumis* quoad *partum* iudicandum? an ferius nati ad *honestæ* officia admittendi, in *honestæ* *focietate* aut *tribu* tolerandi: an fœmina quæ *abfente* marito, qui vel *fuga* evafit, vel diuturna *peregrinatione* abfens fuit, peperit, *caftitatem* & *honestatem* *thori* obfervarit, an minus: ubi *pœna* matri ob copulam carnalem, nuptias aut matrimonium prævenientem, irroganda fit? quando *poft divorcium*, aut *repudium* fœmina *ferotinum* partum fubiiffe affir-

mat, & infantem a *pristino marito* concepisse adferit: quo itaque iudices *verum* fundamentum decreti sui nanciscantur, necesse est, ut in casibus *dubii Medicorum probatorum* iudicia colligant, an talis *retardatus* partus verus & *certus* sit, qui rationibus evidentibus & *solidis* demonstrari potest, an *fictus* & *fraudulentus* existat.

§. VII.

Quamvis *decimestris* completus & *undecimestris* initians partus pro *legitimo* habeatur, tamen quæ *in fraude* versantur & malitiose procedunt, æque *illegitimum* talem produnt partum, & ad eundem, *quasi* legitimum provocant: unde quidem exempla prostant fœminarum in *honesto matrimonio* viventium, quæ sub *iusta* computatione *decimo* aut *undecimo* mense partu naturali & *legitimo* solvuntur & liberantur: quare fœminarum *vitæ ratio* etiam exploranda est, ut *Stryckius loc. supr. cit. Caranza c. 14. n. 20. p. 588. A. Gellius Noët. Attic. c. 16.* monuerunt, siquidem facile *communes* illarum mores & *fama* de illis obvia multum ad interpretationem casus substrati contribuant; ita ad *vitæ genus honestum* & modestum adverte-
runt iudices civiles in fœmina cujus partum *duodecimestrem* pro *legitimo* declararunt in *Novell. medic. legall. Valentini Cas. 3. p. n. edit. in fol. 17. & p. 18.* extant verba: *Doctores etiam illi communiter omnes commentando, explicando & interpretando eo tendere videntur, quod jura & leges quæ in solito tempore natum, pro legitimo habendum esse negant, intelligi debeant, si mulieres ratione vitæ morumque suspectæ, neuriquam si honestæ, bene moratæ, nec ambiguae pudicitiae sunt. &c.* Sicut itaque *decimestris* & *undecimestris* partus *fraudulentus* esse potest, ita *citra* hunc re-
spe-

spectum & velut in abstracto *judicium* de *iisdem*, & *con-*
nexis reliquis ferre lubet: decimestris qui videlicet in
initio aut etiam circa *medium* decimi mensis contingit,
 libere a *Medicis* & *Ictis* pro legitimo admittitur: hinc
Fort. Fidelis. l. c. c. 8. p. 479. dicit: *decimestrem partum,*
nihilominus quam novimestrem, vitalem esse constanter af-
firmit: conf. Zacchias lib. 1. tit. 2. qv. 5. n. 19. & qui plures
 authores horumque consensus desiderat, adeat notas *Fran-*
ci ad hunc locum *Zacchiæ, p. 67. vid. Caranza c. 13. de na-*
tis in mense decimo p. 568. quando itaque in decimum *ini-*
riantem mensem mora protrahitur, tunc *parva* mora, *nul-*
la mora est, interim variæ causæ *duarum* aut etiam *qua-*
tuor septimanarum supplementum accerere possunt: quo
 loco illam observationem conciliamus, quod videlicet in
formationis negotio *puerorum* natura *activior*, *celerior* &
expeditior existat, hinc *Phil. Melancthon lib. de anima*
quæst. quid est generativa potentia, §. hos dies, & *Zacchias*
lib. 1. tit. 2. qv. 5. n. 8. non male annotant, quod *masculi ci-*
tius, sæpe, quam *femellæ pariantur*; neque etiam *anilis*
fabula est, uti acerrimus ille censor *P. Ammannus in Pa-*
rænes. p. 15. judicavit, quod *Gisbertus Voetius de Creatione*
p. 748. ex Stephano Quaranta retulit, *pueros* videlicet, *ci-*
tius, quam *femellas vita* & *motu* instrui: interea tamen
peculiares etiam rationes occurrunt indagandæ, quando
 in *decimi* mensis *exitum* partus protrahitur, quoniam haud
ordinarium, familiare & frequens existit, ut *tali* termino
 temporis partus contingat: quam ob rem *non promiscue*
 & sine ulla consideratione & dubitatione talis partus pro
consueto & *legitimo* agnoscendus est: etenim & hic par-
 tus retardatus est, qui suæ *cunctationis*, causas *singulares*

habet: quemadmodum enim *totus* mensis in *anticipatione* partus notabiles circumstantias involvit, ut propterea *octimestris*, *septimestris* &c. partus curatiorem disquisitionem inter Medicos & Ictos subierit, ita etiam per *integrum* mensem prolongatus partus *non fortuito*, sed *certas* ob rationes contingere solet: Hoc si de *decimestri* Partu valet, ita in linea *adscendente* increbescit iudicium & augefcit, propterea *undecimestris* quidem partus ob causas iterum *singulares* & *fonticas* naturalis esse potest, attamen etiam cum eodem frequens *fraus* committi potest; ut propterea *defensores* non *audacter*, impudenter & frivole cum *quibuslibet undecimo* Mense parientibus fæminis ad *hanc* iententiam, tanquam ad sacram anchoram, commune protectorium atque asylum, cornua altaris, & monasteria catholicorum aut loca privilegiata confugere queant, ne justum cum injusto confundere & fraudem ac malitiam defendere velle videantur; etenim declamatio illa, quod neque diabolo defensio denegari debeat, nullius momenti est, nam si diabolus factis & operibus suis malus est, ita nulla mala possunt defendi, nisi ex acido dulce, ex tenebris lux, ex falso verum conficiatur, & variæ *tergiversationes*, fictiones, aliorum exemplorum & casuum *iniquæ* applicationes committantur, quod tamen maximo studio vitandum est; alias jus torquetur & incurvatur, ut minime suum cuique tribuatur; etenim si tales casus, qui *undecimestrem* partum pro *legitimo* declarant, velut a *particulari* ad *universale*, adeoque secundum variarum defensionum morem ad *omnes* extendi posset, *nullus* sane *undecimestris*, imo etiam *annuus* partus esset *illegitimus*; hinc *quæstio* de tali partu instituta *inutilis* & superflua evaderet.

§. VIII.

Undecimestris itaque partus *relative* aut legitimus, aut illegitimus est: qui *decimestrem* lubenter & facile pro *legitimo* admittunt, *unum alterumve* diem undecimi mensis *addunt* & illum partum, qui primis undecimi mensis diebus contingit, pro *legitimo* admittunt: quam ob rem *Zaccbias lib. 1. tit. 2. qv. 6. n. 16. 17.* asserit: ex supra adductis, eam conclusionem elicio, posse humanum partum per paucos quosdam dies supra decimum Mensem prorogari, acceptis etiam integris decem mensibus, quos tamen paucos dies ad certum numerum restringere, debemus: nam supra decem dies vix unquam illud fieri posse crediderim, rarissime etiam & intra eosdem decem dies per dies autem tres supra decimum mensem (ut cæteras quasdam historias monstrosas potius, quam naturales præteream) observavit Amat. Lusit. &c. aliqui nituntur authoritate Hippocratis, qui in lib. de septim. part. inquit, mulieribus fides detrahenda non est, cum ajunt undecimestres se aliquando parere; & lib. de octim. partu dicit: necesse est cum ultra plenilunium mulier concipit eum conceptum undecimum mensem attingere: Fort. Fidelis l. c. c. 9. p. 481. adserit: mea sententia est posse, ac nilominus solere undecimestrem partum ex naturæ præscripto in lucem prodire & p. 482. concedo equidem nonnumquam ac decimum Mensem communio rem esse pariendi terminum verum cur serius etiam aliquando evenire non posset, minime video: p. 483. mirum non est, si hæc mihi concesseris, posse fætum & ultra decimum mensem & ad undecimum usque produci &c. e numero Ictorum multi allegati sunt in D. D. Præsidis Jurisprud. Medica Part. 1. c. 7. §. 18. lit. b. p. 157. seq. quo referri meretur Stryck. de success. ab in-

test. diff. 1. c. 2. §. 17. Harprecht consil. Tubing. Vol. 4. consil. 51. quando vero partus circa finem undecimi mensis contingit, multi illum pro legitimo haud decernunt: hinc Carpzovius in Iurisprud. Forensi Part. 4. Constitut. 27. def. 15. n. 8. dicit: si sub fine undecimi, vel sub initio duodecimi mensis partus nascatur, quia illegitimus habeatur, dubium prorsus non est &c. eadem verba continentur in Iurispr. Consistor. Lib. 2. tit. 13. def. 225. n. 16. Stryckii verba l. c. p. 53. sunt: qui undecimo mense completo nascitur, pro spurio reputatur, cum eo usque partus tempus non extendatur Nov. 39. c. 2. ergo ut sub initium undecimi mensis nascatur, necessum est, primo vel secundo die &c. sed damus instantiam, si honesta minusque suspecta fœmina, in matrimonio constituta, per completos undecim menses, ut exempla prostant, ob peculiare causas fœtum gestare, & dein partus non pro spurio & illegitimo declarari potest, quidni fœmina alia vidua ob similes causas legitimum undecimestrem partum experiri poterit: hinc circumstantiæ bene sunt ponderandæ: interim tales casus valde infrequentes sunt, propterea haud promissue applicandi, ut sæpe in præcedentibus monitum fuit: quare Responsum Facultatis Lipsiensis in Zittmanni Medic. Crit. Cent. 1. cas. 58. p. 229. hæc verba de completo undecimestri partu continet, qui tamen pariendi terminus inter nos valde infrequens & inconsuetus est, ut & raro pro legitimo deciditur: quamobrem in talibus casibus antea peritorum Medicorum judicia expetenda, & ipsorum medicorum adserta distincte enucleanda & conferenda sunt, ne absoluta semper sententia adstruatur, quando limitata & respectiva esse debet: de Medicis & Ictis qui undecimestrem partum

tum

tum aut pro legitimo, aut pro illegitimo decernunt *conf. nota Franci in Zacch. lib. 1. tit. 2. qv. 6. n. 5. p. 71.* in qua multa authorum suffragia allegata prostant: Quod vero *annuum* & adhuc *tardiozem* partum attinet, tunc de eodem *Fort. Fidelis l. c. p. 485.* ita pro suo sensu judicat: *de reliquis vero partibus, qui ultra undecimum mensem in lucem prodeunt, plures adhuc ambigunt: negantque omnino tam tardum pariendi tempus nunquam fœminas experiri: ego vero tardius undecimo Mense quandoque nasci partum posse, satis mihi persuadeo (quanquam rarissima hujusmodi sunt exempla) siquidem illæ affuerint causæ, quæ paulo ante (p. 482) & moram & tarditatem parientibus asserre ex Galeno abunde docuimus: & sunt etiam clarissimi viri quidam, qui tales partus se observasse testati sunt: tales etiam author hic mox allegat: sunt itaque & Medici & Icti qui duodecimestrem partum pro legitimo declarant vid. D. D. Præsidis Jurispr. Med. l. c. §. 21. lit. a. p. 160. ubi & alii qui contrarium sentiunt allegantur: & quamvis causæ quædam ad tam diuturnam retardationem concurrere queant, tamen rarissime tam diu gestationem natura differt: & si nonnulli authores provocant ad regiones, ubi fœminæ minus fœcundæ, & magis debilioris naturæ sunt, tunc nostra judicia non illis, sed nostris regionibus scripta sunt: reliquos in admirationem abeuntes partus ferotinos credulis ingeniis relinquimus, quo facile referimus illum casum cujus in Flamminii Pinelli *extraord. casu* mentio injicitur, ubi locus allegatus ex *Freundii Historia physica Part. 2.* ubi fœmina per 46. annos fœtum in utero gestasse ex *Albucasis & Philos. Transaction. n. 367.* recensetur: Ex hactenus itaque dictis, jam innotescet, quos partus ferotinos*

nos

nos Medici & Icti majori certitudine & solidiori ratione attendere & dijudicare debeant.

§. IX.

Præcedentes annotationes indicabunt *accelerati & præmaturi, justi ac consueti serotini & retardati* partus tempora; at quoniam *fraus* hominum adeo accrevit, ut quoad *quemlibet* talem terminum varia *figmenta* & falsæ accusationes occurrere soleant, ita Iudicia *Civilia* in casibus *dubiis & suspectis* Medicos peritos & prudentes consulere debent, quo veritas detegatur & fraus aut dolus aperiat: quamobrem ad officia Medicorum pertinet, ut causas veras, manifestas & applicabiles inquirent & indicent, quæ ad *naturalem* retardationem Partus contribuere solent; & hæc causas quilibet *Medicus*, aut *Iudex* aut *defensor*, conscientiosus ad casum *substratum* applicare debet & potest, unde facile apparebit, quid *veri*, quid *falsi* provocationi ad serotinum partum insit: Dispescunt vero sese tales causæ, ex quibus nonnullæ in *gravidis*, nec non in *patre* genitore, aliæ in *fœtu*, quædam in *utrisque* simul annotari merentur: audiamus vero prius *Spigelii* testimonium in *tract. de fœtu formato Part.3. c.7.* Cur fœtus *citius* aut *tardius* partu excludatur, *nulla alia causa esse potest, quam maturatio & perfectio ejus, quæ fit in utero incerto tempore & variis interdum mensibus, ob facultates corpus fœtus gubernantes; vel debiliores, vel robustiores. Facultas autem debilis vel robusta fit, vel per se, ex semine, nempe cui inhæret tanquam suo principio, vel debilis valide fit ex accidenti, nempe apti alimenti penuria, ob quam nequeunt ossa firmari, corroborari spirituales animalesque partes adeo, ut debito tempore, cum in lucem prodire*

re

re debet fœtus, neque flectere movereque se in utero, neque lac sugere, aut spiritum ore naribusque ducere queat: Contingit autem hæc penuria alimenti vel matris vitio, nempe morbo, inedia aliave causa externa, vel fœtus ægritudine, quam sibi pravo matris alimento, vel copioso nimium acquisivit: nam plurimis quoque morbis in utero matris fœtus corripitur & veterum auctoritate didicimus & nuper fœtuum dissectione scimus: quod si in nobis, jam natis videamus sæpe ægrum corpusculum parum, interdum vero nil augeri, præsertim si diuturno malo fuerit conflictatum, nisi vires recolligat; nonne similiter nobis licebit opinari fœtui ob morbum posse differri maturationis suæ tempus & exitus ex utero, usque quo debitam, confirmatis facultatibus, particulas quasque corporis gubernantibus, perfectionem acquisiverit: hæc Spigelii verba allegat Guldenkleee Responso 36. cui titulus: de partu 311. dierum: an pro legitimo habendus sit & addit verba Sennerti Prax. Lib. 4. Part. 2. Sect. 6. c. 1. sub titulo marginali varii temporis partus causæ: ut enim in lucem educti alii subito incrementum sumunt, alii ob morbosam constitutionem tarde augentur; ita in fœtu etiam si facultas formatrix fortis sit, formatio citius absolvitur & partus citius sequitur; si debilis & formationis & partus tempus protrahitur: conf. Henn. Arnisæus de part. hum. legitim. termin. tit. 117. Zacchias Lib. 1. tit. 2. qv. 6. n. 8. Bartholinus de insol. part. hum. viis c. 2. p. 13. Bonetus in Polyaltb. Lib. V. de off. Mulier. c. 26. p. 287. ex Sylv. Praxi lib. 3. c. 7. Rejesius qv. 10. n. 3. Hi singuli authores causas tales recensent & proferunt, quæ ad retardationem contribuunt, quas propter ea illi, qui auctoritates & Dd. suffragia desiderant conciliare & cum casibus substratis quæstionis conciliare poterunt:

runt: conf. D. D. Præsidis Jurisprud. Med. Part. I. c. 7. §. 20. p. 159. & Casus additus Secundus p. 167. 168. Priusquam vero ipsas causas ordine commemoremus placet adhuc B. Lutheri iudicium de undecimestri partu allegare, conf. ejus Tisch Reden c. 36. p. 342. Ob ein Kind so in Eilff Monath geboren ist, ein recht ehrlich Kind sey, obs auch natürlicher Weise geschehen könne? Hierauf antwortet D. Mart. Luther: Diesen Fall hab ich zweymahl gehabt, daß das Weib nach des Mannes Abschied in Eilff Monath ein Kind geboren hat: es macht schwehre Gedanken: ich könnte es nicht glauben: darin muß in solchen Fällen gütliche Handlung gepflogen werden, daß man einen mit guten Worten beredt, daß er um unsres HErrn Gottes und Friedes Willen, als ein Christ etwas verbeisse und lasse ihn walten, damit das Weib nicht zu Schanden und ehelos, oder aufs wenigste, dann für verdächtig gehalten werde: Rechte haben hie keine Statt: gleichfalls wann einer seine Braut nicht rein finde, einen Balg für eine Jungfrau, da muß man nun freundlich mit guten Worten aus Liebe handeln; das Recht hat da nichts zu thun.

§. X.

Ad ferotinum itaque partum contribuit 1) Si parentes distincte tenerioris ætatis fuerint, aut mas generans, aut fœmina, aut utraque subjecta; ad actum enim generationis requiruntur, vires sufficientes, quæ in tenera tali ætate haud præsto sunt, hinc ejusmodi conjuges aut valde imbecillos, aut morbosos, miseros, male conformatos infantes generant, aut abortus, aut retardatum partum experiuntur: etenim vel debilis natura in fœtu tam promptè & alacriter arduum hoc formationis negotium haud perficere potest, unde vel sub ipso tali processu delinquit & deficit, ut matris natura ea propter ad abactionem instituentam invitetur, vel ob propriam suam imbecillitatem fœtum diutius sustentare haud possit, unde illum abortivo actu expellit: vel debilis fœtus natura ad corporis sui perfectiorem elaborationem & confirmationem diuturniori mora indiget,

get, vel *matris* natura dum *proprium* infirmum & *tenerum* suum corpus adhuc aliquandiu *nutrire* & confirmare debet, quo ad futuros *vitæ* & *generationis* actus præstans atque *habile* existat, tam facile *sufficienter* & expedite fœtum suum *neccessario* alimento fovere & instruere haud potest, ut iterum ad hujus *perfectam* formationem *longior* mora *neccessaria* existat, indeque partus *serotinus* evadat & emergat: hinc aliquando *tam juniores* & *debiliores* conjuges per *primos* annos matrimonium *infœcundum* experiuntur, donec natura unius aut alterius, aut utriusque partis ad congruam *firmitatem* & *maturitatem* corporis devenit: quid quod interdum plane evenit, ut natura conjugum, dum per *initia* mutux cohabitationis *propriis* suis corporibus adhuc *obfirmandis* operam impendere debuerit, *sterili* congressui adsuescat, quando videlicet in talibus subjectis singularis *animi* & *corporis* œconomix *sensibilitas* concurrit: hinc ab actu generationis tales naturæ *desuescentes* deflectunt, & *suis* tantum corporibus sustentandis & augmentandis *vires* applicant: ita etiam 2) contingit, ut parentes *annosiores* & pater *senex*, mater *quingagesimo* anno proximior, insuperque *debiliores*, & jam *multorum* genitorum *infantum* parentes fuerint, qui propterea *talibus* qualitatibus præditi haud sunt, ut *prompta* inde generatio expectari queat, sed sub tali *imbecillitate* natura humana *aliquo* temporis *supplemento* indigeat; sicut *analogia* talis in aliis actionibus humanis obtingit, ut sub *junioribus* annis & *melioribus* viribus exercitæ actiones citius ad exoptatum & desideratum scopum pervenerint, quæ nunc sub *annosiori* termino institutæ, *longiori* mora indigent: quare in talibus casibus ratio attenta habenda est *virium* re-

pectu ætatis: hinc *Sennertus in loc. supr. all.* talem casum profert, ubi *fæmina junioribus* ætatibus plures infantes ad legitimum & *ordinarium* terminum gestavit: *ultimos* vero *serotino* partu in lucem edidit: quo etiam respiciendum est, si viduæ *posthumum* pariunt, & quidem *serotina* parturitione, ubi observare convenit, an illa *multorum* infantum mater & nunc *annosa sit*: in qua sub ejusmodi circumstantiis facile *languor* naturæ agnosci poterit; quamvis nunquam genitoris *annosior* ætas prætervidenda sit: 3) protrahitur porro partus, si alias quidem parentes *debiliores*, nec satis robusti fuerint, ubi partim *principium* fœtus generans debilius, *segni* & *tardius* actum formationis peragit, partim *matris* natura *suis officiis*, ad hoc negotium necessariis æque *longiori* mora & protractione fungitur, ut propterea in hac necessitate *temporis* supplemento *compensetur*, quod quoad *virium* robur & præstantiam *deficit*: nam ad hunc processum generationis, ut modo indicatum fuit, *sufficientes* vires requiruntur: 4) Si etiam parentes *valetudinarii* fuerint, tunc hic status singularem *imbecillitatem* conjunctam gerit, ob quam negotium generationis aut *difficulter* plane succedit, ut propterea matrimonium facile *infæcundum* reddatur, aut gravidæ facile & ex *levi* causa *abactionem* patiuntur, aut etiam ultra *confectum* terminum fœtum gestant: siquidem ipsa *imprægnatio* multas afflictiones *morbosas* infert; unde fæminæ sub eadem multiplicibus *impedimentis* obnoxia sunt, quæ *promptum* & expeditum *successum formationis* offendunt & retardant.

§. XI.

Hisce circumstantiis porro annumeramus 5) Si *gravidæ*

vidæ aliquandiu *arduo* & *periculoso* morbo laborant, qui tamen *nullum* abortum caufatur, sub quo ut plurimum *una* fœtus ægrotat, ad minimum in *formationis* processu non continuat, quid quod potius debilis redditur: quare hic terminus ægrotationis aliquandiu *impedimentum* affert, qui *defectus* propterea *aliquot* septimanarum *additamento* compensandus est, siquidem interdum accidit, ut natura *gravidæ* aliquot septimanis *adversa* conflictetur valetudine, sub quo *proprio suo* corpori hujusque *integritati* adjuvandæ prospicere debet: simile quid contingit, 6) Si gravidæ *violentiam* aliquam perpessæ, & subinde etiam *sensibiliores* & *debiliores* existunt, velut *vulnera* aut ossium *fracturas*, sub quorum reparatione aliquandiu *sufficiens alimentum* fœtui decedit, qui tam diu in *continuanda* formatione & confirmatione impeditur, donec *restituta* matre & collectis iterum sufficientibus ac necessariis *viribus*, in illo opere ipse prosequatur adeoque paulo *longius* partum differre teneatur: 7) huc spectat, si gravidæ alias teneræ, aut *debiles* & sensibiles, *graves*, multos, complicatos & pertinaces affectus *morbidos*, statum *graviditatis* interdum comitantes, experiuntur, velut *spasmos*, *convulsiones*, *appetitus defectus*, diuturnos *vomitibus* &c: sub quibus neque *necessarium alimentum* fœtui suppeditatur, neque *vires* necessariae in fœtu & matre conservantur, ut propterea iterum *tardius* formationis actus succedat, adeoque partus *serius* suscipiatur: 8) Si personæ generantes *terpidioris* & *tardioris* indolis ex ratione *temperamenti* fuerint, velut *phlegmaticæ* & *melancholicæ*, aut de *utroque* temperamento simul participant, inde evenit, ut dum *omnes* talium hominum actiones *segniùs* & *tardius* procedunt, etiam *formatio* fœtus

in utero & *partus* ipse aliquando eminentius *retardentur*:
 9) si *fæminæ* antehac aliquoties *abortum* & per hunc exi-
 miam *enervationem* & in negotio *conceptionis* languorem &
torporem perpeſſæ ſunt, tunc contingit, ut ſi denuo *con-*
cipiunt & conceptu *fætum retinent*, hujus *formatio lente* &
debiliter ſuccedat, adeoque *diuturniorem* temporis termi-
 num ad ſui perfectionem requirat, unde etiam *partus differ-*
tur & ſerius inſtituitur: 10) Si *fæminæ* ſub *ingravidatio-*
nis ſtatu multas *animi* afflictiones, anguſtias, magnum mœ-
 rorem, ſollicitudinem, ærumnas, curas aliasque *turbas*
 perciperunt, (*conf. Valentini Novellar. Med. Leg. Caſ. 3. e-*
dit. in fol. p. 15. Sylvius Prax. Lib. 3. c. 7. Zittmanni Medic.
Critic. Cent. 2. Caſ. 37.) aut multas *vigilias* experiuntur, tunc
 non modo *vires* valde *enervantur*, ſed & reliqua œconomia
vitalis in *matre* perturbatur, quæ offenſio *fætui* communi-
 catur, qui propterea tam facile & *cito* ad corporis ſui *inte-*
gritatem pervenire haud poteſt, quo itaque *diuturnior* mo-
 ra requiritur, ob quam etiam poſt hac *partus retardari* ſo-
 let: ita enim manifeſtum eſt, quod cujuſlibet *animo* valde
 afflictī hominis corpus *haud* obfirmetur, *nutriatur* & pin-
 gueſcat, ſed potius contabeſcat; ita facilis erit demonſtra-
 tio, a veritate *facti* deſumpta, quod formationis negotium
 in *fœtu* a *ſimilibus* conditionibus animi valde impediatur,
 quoniam inter *matrem* & *fætum* magnus intercedit conſen-
 ſus; ad quales cauſas præcipue adverterunt *Valentini in*
Novellis med. leg. Caſ. 3. & Sylvius Prax. Lib. 3. c. 7. Seor-
 ſim vero notare convenit, quod multæ *vigiliæ* valde *ener-*
vent & functiones *vitales* atque *naturales* turbent, quæ per-
 turbatio *fætui*, ſub *formationis* proceſſu comprehenſo, valde
 inſenſa eſt, qui *tam cito* negotium ſuum perficere haud
 pot-

potest; proptereaque *longiori* mora indiget, cum qua retardatione actus formationis, etiam *retardatio partus* conjuncta est: 11) Si porro fœminæ post perpeſſum *difficilem* morbum, aut *gravem morbum* sub *puerperio* superatum, mox iterum imprægnantur, interea vero adhuc magna *virium* prostratione & *uteri* imbecillitate laborant, subinde etiam non *ordinariæ robustæ* naturæ, sed paulo *infirmiores* existunt, tunc *natura* matris, adeo debilitata, *novo* actui formationis tam *vegete* & expedite succurrere haud solet, quæ in *enervato* suo corpore *proprias* vires colligere debet; quare ille actus formationis iterum *difficilius* & *tardius* succedit, unde etiam partus aliquando in *longius* tempus *differtur*.

§. XII.

Præter hæc momenta etiam notandum est 12) si *pater* aut *mater* a stirpe *minus* fœcunda dependent adeoque in facultate *generatrice* haud qualificata fuerint subjecta, tunc conjuges tales *infœcundius* matrimonium, aut varias *remoras* in diversis circumstantiis, *generationis* processum concernentibus, experiuntur: 13) si pater aut mater in actu procreandi sobolem, singularem *morositatem*, abstinentiam & adversitatem continent, tunc iterum *conceptio*, *formatio* & *partus* difficilior, ægrius & tardius procedunt, siquidem illa *specialis*, hunc actum generationis *directe* concernens, *animi* abjectio actum illum cum tædio comitatur, & sicut *omnes* operationes cum fastidio susceptæ *lente* & *impedite* procedunt, ita hic, *talibus* qualitatibus instructus, minime exemptus est: 14) Quod si etiam quædam gravidæ non modo insultum *abortus* subierint, sed etiam ob eundem in gravem *animi* abjectionem & sollicitudinem *virium*-

viumque dejectionem delapsæ fuerint, licet ipse abortus *non actu* consecutus, sed cohibitus & impeditus sit, tunc ob hanc eximiam *alterationem*, quæ *fætui & matri* obtigit, *reliquus* actus formationis grave *impedimentum* perpessus est, ut per diuturnam moram & mater & fœtus *vires* capessere & colligere atque in debito *ordine* formationis *continuari* debeant; quæ retardatio denuo cum *proximo partu* connectit, qui propterea ob grave hoc accidens per aliquem temporis ambitum protrahitur: 15) Si fœminæ *debiliores & teneriores* cæteroquin etiam pauperiores adeoq; *sufficienti victu* destitutæ gemellos gestant, tunc *tales* fœtus sub ejusmodi circumstantiis *diuturniori* temporis mora aliquando indigent, qua aliqualem corporis sui *perfectionem* nancisci queant: quoniam paucitas *alimenti & virium* languor in *brevisiori* temporis circuitu minus quadrat & *satisfacit*: propterea etiam in tali statu *partus* in tempore congruo & *consueto* administrari haud potest: 16) Si fœmina quædam jam *multorum* infantum mater est, quæ non modo frequentigestatione, partu, lactatione & educatione illorum multum *vires* naturales suas *impendit*, nunc *annosior* multumque *enervata*, circa periodum, qua proxime facultas *concupiendi* cessat, denuo concipit, tunc delassata talis natura non modo varias *difficultates* in hoc negotio experitur, sed *serius* ad partum instituendum devenit: 17) Si gravidæ *suspectas Hæmorrhagias* aut ex *utero*, aut ex *aliis* locis expertæ fuerant, aut 18) *incongruas & largas* atque *frequentes V. Snes* subierunt, tunc valde *enervantur*, necessarium fœtus alimentum subtrahitur, ut hic sub tali *penuria* si non actuali *abortu* projicitur, tamen *tardius & debilius* accrescat, lentius ad *maturitatem* & perfectionem suam veniat, adeoque

que simili *remorato* partu in lucem edatur: 19) Si gravidæ arduis, & difficilibus *laboribus* corporis, nec non *similibus peregrinationibus* delassatæ valde fuerant, subinde a *natura debiliores* existunt, tunc hæc *accessoria* enervatio *accrémentum* fœtus in utero impedit & *retardat*, atque consequentem partum in *longiorem* distantiam extendit: 20) Si gravidæ ob curtam rerum suarum supellectilem *multam famem* perpeffæ sunt, tunc si non *abortum* subierunt, tamen ob *pauca* alimenti copiam fœtus *diutius* in utero detineri debuit, donec aliqualem *perfectionem* acquisiverit: 21) Si præter *fœtum*, etiam *Mola*, in utero hæret, tunc hæc illum impedit, tam quoad *facilem & tempestivam* efformationem & confirmationem, quam quoad promptum & *maturum* partum, hinc interdum utrumque aliquandiu differtur & retardatur: id quod tanto certius accidit, si deforme tale *concrementum* uterinum, *proximius* uteri cervici adnatum est: 22) Sic ex *morboſa* ratione protrahitur partus, quando fœtus hydrocephalo, aut *vitiosa* conformatione capitis laborat, aut alium *tumorem* in capite gestat, ubi propter hoc impedimentum natura matris *partum ægrius* suscipit, aut in *longius* tempus differt: hinc aliquando evenit, ut interea talis fœtus in utero *vita* privetur: *conf.* talis casus in *Bartolin. Cent. 3. bist. 51. Bonetus in Sepulchreto anatomico Lib. 3. Sect. 38. obs. 6. Tom. 3. p. 114.* sub titulo: *Partus ad 16. Menses prorogatus, ob vitiosam capitis fœtus conformationem & illi accretum tumorem.*

§. XIII.

Præcedentibus circumstantiis adhuc sequentes addimus: 23) Si fœmina quædam consuetas suas *Menstruas* purgationes *tardiori* accessione & progressionem subiit, ad-

F

eoque

eoque in officiis in & cum *utero* administrandis *tardiori* ad-
 sueta est, tunc hæc qualitas, quæ tamen *circumspecte* dijudi-
 canda & concilianda est, etiam aliquando ad *partum tardio-*
rem contribuit: 24) Si gravida insolitos *alvi fluxus* per-
 quam *delassantes* experitur, tunc similiter fœtus in officio
formationis valde impeditur & enervatur, ut hanc tempo-
 ris *jacturam*, imposterum aliquo *supplemento* temporario
 compensare teneatur; inde emergit *longinquior* detentio
 fœtus in utero & *serotinus* partus, quam circumstantiam
 etiam inter alias allegat *Sylvius* l. c. 25) Si aliquando ex
 certis causis *motus* in *utero* ad *partum* tendentes concitati
 fuere, (*conf. Valentini ff. Medic. Leg. Part. 1. Sect. 1. cas. 36.*)
 qui vero *sine* effectu decurrerunt, attamen *fœtum*, admo-
 dum alterarunt & *enervarunt*, ut *longiorem* moram ad sui
 perfectionem necessariam habuerit, unde etiam *retardatus*
 partus causam duxit: 26) Si gravida multa *medicamenta*
 aut *incongrua*, aut *præter necessitatem* adhibuerit, quæ *mole-*
ste affecerunt fœtum, aut plane *enervarunt*, ut in actu *for-*
mationis haud *convenienter* & expedite *consuetos* progres-
 sus facere potuerit, sed cum *mora* & *tempore* defectus re-
 sarcire adeoque in *longiorem* terminum hoc negotium *pro-*
trahere debuerit, unde iterum causa ad *serotinum* partum
 subministrata fuit. 27) Id quod præcipue a *purgantium*
 fortiorum, aut crudorum *aloëticorum* usu etiam dicendum
 est, si eadem *abortum non* provocarunt: 28) Valet hoc
 etiam de *Salivatione*, in gravidis instituta, quæ *quamdiu* suc-
 cedit, imo donec *amissæ* vires iterum restitutæ sunt, actum
 formationis in *libero* & *legitimo* suo successu impedit, ut
 dehinc totus reliquus decursus *perfectionis* embryonis &
partus consequentis *diutius* extendatur & *retardetur*; nam
 talis

talis herpica & ardua medicatio & matris & fetus corpus & vires valde afficit: sicut itaque sub illa matris vires vacillant & corpus emarcescit, ita fetus in sua officio haud libere & prompte procedere potest, sed velut tamdiu otiosi debuit, donec mater iterum restituta est: 29) Si gravida diutius in *carceribus* & loco *squalido* detinetur, non modo ipsius corpus *ægre* afficitur, & *sanitas* læditur, sed & *fetus male* se habet, *difficulter* in sua functione *formante* succedit & *longiori* tempore suum negotium perficit: id quod præcipue contingit in *fæminis animo* & corpore *teneris* & sensibilibus, in quibus *ordinariæ* functiones, ad *œconomiam vitalem* pertinentes, sub tali tractatione *eximias evidentes* offensiones sustinent; quas etiam medici indicare debent: 30) Si gravidæ suspecta medicamina *narcotica* & *adstringentia* ingerunt, quæ variis modis actum *formationis impediunt*, confundunt, opprimunt & turbant, (qui propterea lentius succedit) & ominosam partus *retardationem* causantur, dum præcipue *motus* & *vires* languefaciunt, imo sufflamant, ut haud *alacris* in hoc celebri negotio successus contingat: 31) Si gravidæ *molesto* & *diuturno fluore albo* laborant, qui multum ad *uteri*, ipsius *matris* quoad singulas *vires* & *fetus* enervationem contribuit, ut iterum *longior* mora requiratur, donec fetus *maturitatem* & mater *sufficientes* ad pariendum vires nanciscatur: 32) Si sceleratæ & malitiosæ quædam gravidæ media ad *abortum* procurandum adhibuerunt, quæ tamen effectum, quem intenderunt *plenarie non* præstiterunt, attamen fetum *molestè* affecerunt, enervarunt & in *formationis* successu impediverunt, tunc ob hanc etiam rationem processus *formationis* & consequentis *partus* tardius succe-

dit: 33) Si gravidæ fortiores & ominosiores *compressiones* & *contusiones abdominis* perpessæ sunt, quæ aliquali & *utero* & *fœtui vim* intulerunt, si *abortus non* consequitur, graviter tamen *fœtus* alteratur, ut *aliquandiu* in negotio fabricæ & *structuræ* suæ libere & *alacriter* continuare haud queat, unde ob perpeßum hoc *impedimentum*, longiori tempore indiget, quo ad *perfectionem* pervenire queat, quam ob rem *partus* pariter paulo serius consequitur, præcipue si talis violentia *ultimis* ordinariis gestationis mensibus illata fuit, ubi etiam ipse *uterus* simul valde *debilitatur*, ut ad *tempestivum* partum perficiendum *minus* idoneus sit, donec novas & necessarias *vires* recuperaverit: 34) Si gravidæ venustatis gratia *pectus* & *lumbos* vestimentis valde *angustantibus* & *coarctantibus* comprimunt, tunc non modo *abortum* facile provocant, sed si hic haud consequitur, *accrementum* necessarium fœtus in utero valde *impediunt*, ut ipse vel valde *gracilis*, tener & *imbecillis* evadat, vel *monstrosam* induat figuram, quæ utræque qualitates interdum ad *retardationem formationis partus* contribuunt: quæ *damna* alias tales *compressiones* fæminis afferant, *conf. in Franckenau Satyr. Med. XII. de Gallico Planchette*: 35) Si fœtus morbo aliquo laborat, aut per qualescunque alias causas *debilitatus* est, tunc aliquandiu *formatio* cessat, donec *vires sufficientes* redierunt & *morbosa* calamitas præteriit, unde iterum *partus* per connexionem *differtur*: 36) Si fœtus nimis *grandis* est, tunc hanc molem natura matris *abhorrescens*, aliquandiu partum *prorogat*, donec necessitate coacta illum paulo *serius* suscipiat: ubi tamen interdum accidit, ut tam diu retentus fœtus, in utero moriatur; talis parallelus casus allegatur a *Platero obs. Lib. 2. p. 228. & in Pract. Lib. I. c. 9.* quem com-
memo-

memorat *Bonetus l.c. obs. 7. §. 4. p. 115. 116. de fœtu nimis magno, per X. Menses retento qui per partum non potuit ob magnitudinem suam excludi adeoque mortuus est: 37)* Si fœtus aliquid *monstruosi* continet, tunc natura matris hanc *deformatem expavescens*, aliquandiu partum haud molitur, sed in longiorem moram differt. Et hæ sunt plurimæ illæ circumstantiæ, quæ in inquirendo & dijudicando Serotino Partu probe attendendæ & conferendæ, haud tamen ita accipiendæ sunt, ac si semper talem effectum edere debeant, quoniam deinde illa congeries illeque nexus causarum annotandus est, ubi prædictæ circumstantiæ effectum illum provocant, aut minus inferunt.

§. XIV.

Ultimo denique loco iterata vice indicamus, quod in decidendo *Serotino* Partu ante omnia *certitudo calculi* requiratur; ne tales errores committantur, quales §. V. significavimus, siquidem in talibus dijudicationibus neque *opiniones*, neque *fictiones*, neque *præsumptiones* valent: & si *terminus conceptionis* indagatu aliquando difficilis & anceps est, tamen plurimæ fæminæ ut plurimum in illo haud aberrant, modo quaslibet eo spectantes circumstantias circumspecte colligant & conferant. Deinde in *casibus forensibus* prædictas numerosiores causas & circumstantias *Defensores* haud ludicre, præcipitanter & promiscue in suam rem trahere, sed prudenter observare debent, an tales circumstantiæ *exacte* quadrent subjectis, quorum defensionem in se suscipiunt: etenim *minus distinctæ* & potius indifferentes applicationes exceptionum, *quodvis facinus* & delictum excusare possent, quare *conscientiosi* & *prudentes* iudices facile errorem, qui in applicatione in

concreto & casu substrato interdum commissus est, adven-
tunt: ob id prædictas circumstantias circumsepimus &
præmunimus, ne illotis manibus & temerariis invasioni-
onibus pateant: *innocentibus* enim personis, quæ sub su-
spicionem cadunt *protektorium* subministrant, malitiosis
vero minime quadrant, quarum *facinora* defendere & *ex-
culpæ* haud probum & *justum* est: Quod vero *Medici*
officium attinet, quoad partum *serotinum*, tunc illud et-
iam *Sylvius l.c. & Bonetus in Polyalt. p.289.290.* allegant: ante
omnia ipsi Medici *certitudinem* sibi comparent, an etiam
partus *vere* retardetur: ne *maturum* partum inique inva-
dant & cum *præjudicio* præcipitent & *accelerent*: neque
etiam convenit, si fœtus *ultra consuetum* terminum detine-
atur, aut *medico-pharmaceutica*, aut *obstetricante* ope par-
tum urgere, quemadmodum remedia *stimulantia*, motus
ad *partum* pertinentes in utero per *concentrata*, valde *ca-
lescientia*, purgantia, pessaria & fomenta irritantia & si-
milis certius nocent & *fœtui* ac *matri* inimica & *pernicio-
sa* sunt; sed potius ad *promovendum & facilitandum* par-
tum retardatum conducit *animi moderatio & continentia*,
tranquillitatis, confidentia, *erectionis animi* aut alterius
honestæ & placidæ delectationis provocatio: porro conve-
nit *moderata commotio* corporis per *vecturam*; ut & or-
dinanda sunt remedia *modica confortantia*, Spirit. Sal. am-
moniac. cum Ess. Succ. Meliss. Cinnam. & Tinctur. tartari:
conferunt juscula *vinosa* quadantenus *aromatisata*, modi-
ce *crocata*: *Borellus Cent.3. obs. 52.* Essentiam *Succini* ad-
modum commendat, quam etiam in hoc casu cum Ess. *Ca-
storei* mixtam laudamus; proficiunt etiam *Balnea* aut *In-
fusus* cum herbis meliss. abrotan. menth. artemis. puleg. &
rad.

rad. Valerian. conficiendi, jungantur *Pilulae Stahlianæ* per tres dies usurpandæ, una cum *Pediluviorum* usu, ut mane Pilulæ, vesperi Pediluvia adhibeantur: ab extra conducit *cataplasma* ex rad. mei, Valerian. galang. cyper. rotund. aristoloch. rot. herbis modo nominatis, Speciebus emollientibus, anthophyllis, Croc. orient. Castor. Galban. conficiendum & abdomini *iterata* vice applicandum: profunt etiam *Clysteres* ex speciebus emollientibus & uterinis parandi; post horum usum ordinentur *Pilulae Stahlianæ*: singula vero hæc remedia non nimis *frequenti* repetitione & *rigorosa* methodo propinentur, sed per *intervalla* tantum adhibeantur, ne vires naturæ *nimiis* medicaminibus obruantur: *externe* abdomini etiam illinatur Ess. Galbani, Croci, Castorei, Spiritus Meliss. rorismar. Præterea peritus medicus omnibus *illis* causis congrue *satisfacere* studeat, quæ *medicæ* arti subjacent, & ad partus *retardationem* contribuunt: nihil vero unquam *impetuose* perpetret, ne frivole matrem & fœtum opprimat: aliquando etiam habenda est ratio *superflui* sanguinis, qui partum *impedit*, imo *retardat*; in quo statu *V. Sio in pede* moderata fructuosa est; ita enim alias partum *difficilem* in *Pletboricis* Medici *V. Sine* & *instante* partu, aut *brevi ante* mitigare & sublevare solent *conf.* *A. N. C. dec. 2. an. 1. obs. 103. Riedlinus Lin. Med. An. 4. Mens. Octobr. obs. 30. p. 889.* cum usu pilularum Stahlianarum, infessuum, fomentorum, pediluviorum jungatur pulvis ex Castoreo Croc. orient. borrac. venet. & C. C. sn. ig. refracta dosi, & subordinata ratione adhibendus: & sicut *calor* multum contribuit ad provocationem & conservationem *motuum partum* efficientium & promoventium, ita *fomentatio-*

tationes medicæ calidæ in hoc casu multum conferunt: Ag-
gressiones *manuales obstetricantes* aut *Chirurgicæ* in præsen-
ti casu haud conveniunt; quamobrem *securiori & leniori*
methodo partus *segnioris & tardioris* promotio suscipienda
est. Et ne limites transgrediamur clausulam nunc imponi-
mus sub spe, quod præsens tractatio in *Medico & Juridi-*
co foro non exiguam conferre poterit utilitatem. Roga-
mus denique humillimis votis Benignissimum Deum, ut
præsentem laborem sua benedictione complectatur, quo
multa inde commoda proveniant, gloriam altissimi, &
proximi variam salutem atque utilitatem promoventia;
qui hujus etiam disquisitionis sincerus noster est

F I N I S.

Erratum.

P. 17. lin. 19. 20. leg. ut nullorum - - - prostant, proferamus.

